

Dyrefrigørelse og Social Revolution

Brian A. Dominick

Introduktion: Veganarkisme

Igennem en rum tid har dyrefrigørelse og de aktivister som kæmper i dets navn, været viklet ind i en ophedet diskussion. Selvom dyrefrigørelsesteori og –aktivisme sjældent har været velkomment eller er blevet taget seriøst af mainstream-venstrefløjen, begynder mange anarkister at genkende dens legitimitet, ikke alene som en gyldig sag, men som en integreret og nødvendig del af radikal teori og revolutionær praksis¹. Selvom de fleste, som kalder sig selv anarkister, ikke har omfavnet dyrefrigørelse og dens tilhørende livsstil – veganismen – adopterer et stigende antal unge anarkister det miljø- og dyreinkluderende synspunkt, som en del af deres praksis.

Ligeledes bliver mange veganere og dyrefrigørelsesaktivister influeret af anarkistisk teori og dens storslåede udtryk. Det er bevist i form af den voksende fjendtlige indstilling, blandt en del dyrefrigørelsesaktivister, mod det statslige, kapitalistiske, sexistiske, racistiske og aldersdiskriminerende etablerede samfund, som har intensiveret sin krig ikke kun mod ikke-menneskelige dyr, men også mod deres menneskelige fortalere. Den relativt nye dyrefrigørelsesbevægelse bliver i stigende grad bevidst om den totale magt, som er brændstoffet til den speciesistiske maskine der kaldes det moderne samfund. I takt med at denne forståelse øges, burde det samme gøre sig gældende for samarbejdet mellem dyrefrigørelsesaktivisterne og deres mere socialt bevidste allierede, anarkisterne.

Des mere vi genkender vores kampes ligheder og indbyrdes afhængighed, som vi engang betragtede ret fremmedartede fra hinanden, des mere vil vi have en forståelse af hvad frigørelse og revolution virkelig betyder.

Udover vores vidtrækkende visioner, deler anarkister og dyrefrigørelseaktivister også strategiske metoder. Uden at antage at kunne snakke på alles vegne, vil jeg sige, at dem som jeg betragter som sande anarkister og dyrefrigørelsesaktivister, søger at realisere vores visioner via enhver effektiv metode. I modsætning til den generelle opfattelse af os, forstår vi at formålsløs ødelæggelse og vold ikke vil føre til det resultat vi ønsker. Men i modsætning til åbensindede liberale og fremskridtsorienterede 'progressister', hvis ideer er begrænsede til reformer, er vi villige til at indrømme, at den sande forandring kun kan

1 Sammensmeltningen af teori og praksis; en livsstil som bevidst er rodfastet i social teori.

komme, hvis vi tilføjer destruktive kræfter til vores kreative omdannelse af det undertrykkende samfund. Vi kan bygge alt det vi vil, og vi bør være proaktive hvor end det er muligt, men vi er også nødt til at forstå, at vi kun kan skabe rum for fri kreativitet ved at tilintetgøre det eksisterende, som forhindrer vores frigørelse.

Jeg er veganer fordi jeg har medfølelse for dyrene; jeg ser dem som individer med værdi i lighed med mennesker. Jeg er anarkist fordi jeg har den samme medfølelse for mennesker, og fordi jeg nægter at stille mig tilfreds med kompromissøgende perspektiver, halvhjertede strategier og forræderi mod målene. Som radikal er min tilgang til dyre- og menneskefrigørelse kompromisløs: total frihed til alle, ellers(!). I det her essay ønsker jeg at demonstrere, at enhver tilgang til social forandring er nødt til at indbefatte en forståelse af ikke kun sociale forhold, men også forholdet mellem mennesker og natur, inklusiv ikke-menneskelige dyr. Jeg håber også heri at kunne påvise, hvorfor min tilgang til dyrefrigørelse er mulig uden en dybdegående forståelse af, og fordybelse i den *sociale* revolutionære stræben. Vi må alle blive, om du vil, ”veganarkister.”

* * *

Nogle dyreaktivist mener at anerkendelsen af dyrerettigheder samtidig betyder en modstand mod abort. Intet kunne være længere fra sandheden. Abort repræsenterer et unikt moralsk problem der ikke kan overføres til noget andet i samfundet. Selv hvis fostret bliver set som en rettighedsbærende ”person”, så er realiteten at denne sekundære rettighedsindehaver lever indeni kroppen af den primære rettighedsbærer – moderen. Vi kan enten overlade beslutningen om at gennemføre graviditeten eller ej til moderen, eller vi kan overlade beslutningen til nogle hvide dommere og hvide lovgivende mænd som ikke kan blive gravide. I vores patriarkalske samfund er dette de eneste valg vi har. I vores øjne forpligter modstanden mod undertrykkelse os til at støtte det frie valg.

–Anna E. Charlton, Sue Coe & Gary Francione, The American Left Should Support Animal Rights: A Manifesto

Hvad er social revolution?

”Revolution” er et af de ord hvis mening varierer enormt fra person til person. Faktisk er det nok rimeligt at sige, at der ikke er to personer som deler den samme idé om hvad ”revolution” egentlig er. Dét er, hvad der for mig i sandhed gør revolution smukt.

Når jeg snakker om revolution refererer jeg til en dramatisk social transformation. Men min revolution er ikke defineret af objektive forandringer i verden omkring mig, som f.eks. nedlægningen af staten eller kapitalismen. De er, for mig, ikke andet end symptomer. Selve revolutionen kan ikke findes udenfor os selv, den er et hundrede procent indeni os selv, helt personlig.

Hvert individ har sit eget perspektiv. Vi ser hver især verden på forskellige måder. De fleste folk får dog deres perspektiver formet af det samfund de lever i. Den overvejende majoritet ser verden og os selv på den måde vi er blevet tillært gennem de institutioner som styrer vores liv, dvs. regeringen, familien, ægteskabet, kirken, virksomheder, skolen osv. Hver af disse institutioner er generelt en del af hvad jeg kalder Det Etablerede - en helhed, hvis eksistens kun handler om at forevige magten for en relativt lille minoritet. Drevet af denne elites passion for mere og mere magt, må Det Etablerede nødvendigvis tage magt fra resten af verden igennem undertrykkelse.

Det Etablerede bruger mange former for undertrykkelse; de fleste er almindeligvis kendt, men sjældent forstået, og i endnu mindre grad mødt med modstand.

Først har vi klassisme, dvs. klassebaseret undertrykkelse, hvilket er økonomisk undertrykkelse; statisme, eller undertrykkelsen af folk gennem politisk autoritet; sexismen og homoseksisme, dvs. undertrykkelse baseret på heteroseksuelt (mandlig) overherredømme eller patriarkat; og racisme, der er et generelt udtryk som udspringer af etnocentrisme. Udover disse almindeligt kendte undertrykkelser har vi aldersdiskrimination; dominansen af voksne over børn og yngre personer; og endelig undertrykkelsen med udspring i antropocentrisme [mennesket i centrum, red.], navnlig speciesisme og miljøødelæggelse².

2 Der er andre former for undertrykkelse (fx ableisme) men de uretfærdigheder jeg har nævnt er dem som tydeligst og mest direkte forstærker Det Etablerede.

Igennem historien har Det Etablerede været afhængig af disse undertrykkelsesdynamikker³, og har øget og koncentreret dets magt som et resultat af disse. Som konsekvens er hver af disse former for undertrykkelse blevet gensidigt afhængige af hinanden. Sammensmeltningen af disse forskellige undertrykkelsesdynamikker har haft til formål at forstærke og supplere hinanden i deres alsidighed og styrke.

Altså, er kræften bag de institutioner som har formet os socialt de samme kræfter som er bag racisme og speciesisme, sexismen og klassisme osv. Det ville derfor være rimeligt at antage, at de fleste af os – produkter af De Etablerede institutioner – er blevet socialt programmeret til at reproducere undertrykkelse indeni og omkring os selv. Revolutionen er den *proces* – den er ikke en begivenhed – hvor den falske visdom og værdi, som vi er blevet indoktrineret med udfordres, og hvor de handlinger vi er blevet lært at vi skal gøre og ikke gøre ligeledes udfordres. Det er os der er fjenden; at fjerne undertrykkerne i vores hoveder vil være revolutionen - at se deres konstruktioner falde i gaderne vil blot være et (glædeligt!) tegn på at vi samlet gør oprør på en forenet og uindskrænket måde. Den sociale revolution er en kollektiv proces. Radikal social forandring af de objektive tilstande, hvis kontekst vi lever i, kan kun komme som et resultat af sådan en revolution.

Radikal veganisme

Endnu to ord, hvis mening ofte bliver misfortolket, er "radikalisme" og "veganisme". Overtagelsen af disse termer af kortsynede og selvcentrede liberale har ødelagt den styrke der oprindeligt var tildelt dem. Igen, uden at påstå at have monopol på "sande" definitioner, vil jeg tilbyde min personlige mening om disse begreber.

Radikalisme og ekstremisme er på ingen måde synonyme, i modsætning til hvad de fleste tænker. Ordet "radikal" kommer fra latin, "rad", hvilket i virkeligheden betyder "rod". Radikalisme er ikke et målingsparameter over grader af ideologisk fanatisme, mod højre eller venstre; i stedet beskriver det en tilgang til sociale problemer. Den radikale, bogstaveligt talt, er en som søger roden til et problem, så hun kan angribe den for at nå en løsning.

3 Selvom ikke alle samfund har manifesteret dem som Vesten gør i dag.

Radikale begrænser ikke deres mål til reformer. Det er ikke deres bord at søge lempelser for ofrene ved at *lette* undertrykkelsens miserable resultat. Dét er opgaver ofte overladt til liberale. På trods af erkendelsen af, at der kan være gevinst at finde i reformer, så er det, for den radikale, kun sejren der er tilfredsstillende - en sejr defineret som en revolutionær forandring ved roden af undertrykkelse.

I min definition, er vegetarianisme ikke veganisme⁴. At afvige fra at konsumere produkter af ikke-menneskelige dyr, selvom det er et skønt livsstilsvalg, er ikke i sig selv veganisme.

Veganeren baserer hendes valg på baggrund af en radikal forståelse af, hvad undertrykkelsen af dyrene virkelig er, og hendes livsstilsvalg er meget informerede og politiserede.

Det er f.eks. ikke ualmindeligt for selverklærede veganere, at retfærdiggøre deres bekymringsfrie forbrugskøb af storindustriprodukter ved at erklære at dyrene er hjælpeløse imens mennesker ikke er det⁵. Mange vegetarer fejler ved ikke at se menneskefrigørelseskampene som relevante, eller de ser dem som mindre vigtige ift. dyrenes, som ikke kan stå op for dem selv. Den tankegang eksponerer den liberale vegetarianers ignorance, ikke kun overfor undertrykkelsen af mennesker, men af den dybdegående sammenhæng mellem det kapitalistiske system og dyreundertrykkelsesinstitutionerne⁶.

Mange af dem som kalder sig selv veganere og dyrerettighedsaktivister har, er min erfaring, lidt eller ingen kendskab til samfundsvidenskab; og ofte er det de ”ved” omkring sammenhængen mellem samfundet og ikke-menneskelig natur fyldt med fejlkonklusioner. Det er f.eks. ikke ualmindeligt at høre veganere påstå, at det er konsumeringen af landbrugsdyr der er skyld i hungersnød. 80%

4 I det følgende afsnit forsøger Dominick at definere forskellene mellem vegetarisme og veganisme, hvilket bliver temmelig rodet og forvirrende, men som han selv kommenterer på i ’efterordene’ sidst i oversættelsen – o.a.

5 I mange lande er folk forhindret af militæret i at kræve humane arbejdsforhold. I denne tid sker dette fordi såkaldte Tredjeverdenslande – eller i det mindste de eliter som styrer dem – vil tiltrække investeringer fra Vesten. Dette bliver bedst opnået ved at demonstrere vigtigheden af en stor arbejdskraft som et politisk våben. I disse lande er behandlingen af menneskelig arbejdskraft ikke meget bedre end behandlingen af ikke-menneskelige dyr herhjemme. At købe et produkt på det Nordamerikanske marked, som er lavet under disse forhold, er en indirekte støtte til opretholdelsen af dem, og er derfor ikke sand veganisme.

6 Mange selverklærede veganere tænker således, og det er i sandhed sørgeligt. Jeg kalder dem ”liberale vegetarer” her, fordi selvom de ikke konsumerer dyreprodukter har de på ingen måde forsøgt at befri sig selv fra at være undertrykkere igennem deres livsstil. På nuværende tidspunkt er det umuligt at undslippe fra senkapitalismens massive marked. Dog er der et kompromis punkt, hvor vi kan opnå en forståelse af de konsekvenser vores handlinger har og tilpasse vores livsstil derefter. Med andre ord, der er flere måder hvorpå man kan begrænse skadeligt forbrug udover vegetarisme. Du er, hvad du forbruger.

af USA's korn bliver trods alt givet som foder til kvæg, og det ville være mere end rigeligt til at brødføde de sultne i verden. Det virker derfor logisk at konkludere, at et stop for menneskelig konsumering af dyr i USA ville betyde at sultende mennesker kunne få mad. Den veganske guru John Robbins lader til at være af denne holdning.

Men det er fuldkommen forkert! *Hvis Nordamerika stoppede med at spise kød næste år, er det højst usandsynligt at én eneste sultende person ville få friskhøstet korn fra Amerikansk jord.* Det er fordi, at problemet med hungersnød, ligesom ”overbefolkning”, ikke er hvad det ser ud til. Disse problemer har ikke deres rødder i manglen på ressourcer, men i *fordelingen* af ressourcerne. Eliten kræver mangeltilstand – en begrænset mængde af ressourcer – af to store grunde. For det første falder markedsprisen på varer betydeligt når mængden af varer øges. Hvis kornet, som nu bliver fodret til kvæg, pludselig var til rådighed, ville ændringen forårsage et styrtdykkende prisfald og save benene væk under overskuddet. Eliten, med investeringer i kornlandbruget, har derfor interesser direkte korresponderende med den del af eliten som er medejere af det animalske landbrugsmarked. Vegetarianere har en tendens til at tænke at grønsags- og kornlandmænd er de gode, imens dem der er involveret i animalsk landbrug er afskum. Faktum er dog, at grønsager er en vare, og dem med finansielle interesser i grøntsagsindustrien er ikke interesserede i at gøre deres varer tilgængelige hvis det betyder at dyrke mere for mindre profit.

Dernæst er det sådan, at den nationale og globale distribution af fødevarer er et politisk værktøj. Regeringer og internationale økonomiske organisationer manipulerer omhyggeligt med mad -og vandforsyningen for at kontrollere hele befolkninger. Til tider kan fødevarer blive holdt fra sultende folk som en måde at holde folk svage og føjelige. Til andre tider bliver forsyningen er del af en strategi om at berolige rastløse befolkningsgrupper som er på grænsen til oprør.

Med den viden er det rimeligt at antage, at USA's regering, stramt kontrolleret af private interesser, ville opretholde *ikke*-produktionen af korn for at ”redde industrien fra kollaps”. Landmænd ville højst sandsynligt blive betalt for *ikke* at dyrke korn og endda for at ødelægge deres høst.

Det er ikke nok at boykotte kødindustrien og håbe på at ressourcerne vil blive omfordelt til at brødføde de sultne. Vi må etablere et system

som rent faktisk har til hensigt at imødekomme menneskelige behov, hvilket indebærer en social revolution.

Det her er kun én af mange forbindelser mellem dyr -og menneskeudnyttelsen, men det illustrerer udmærket behovet for en *total* revolution. En revolution i forholdet mellem mennesker og andre dyr er et snævert fokus, og er rent faktisk forudsat af det moderne samfund. En af grundene til at dyrene bliver udnyttet er, at brugen af dem er profitabel. Vegetarianere har det med at forstå dette. Men kødindustrien (inklusive mejeri, forsøgsdyr osv) er ikke en isoleret enhed. Kødindustrien vil ikke blive smadret før end markeds kapitalismen er smadret, for det er det sidstnævnte som sørger for tilstrømningen og initiativet til det førstnævnte. Og for kapitalister er udsigten til nem profit uimodståelig.

Profitmotivet er ikke den eneste sociale faktor som opmuntrer til dyreudnyttelse. Vi har også politiske, kulturelle og interpersonelle forhold, som hver især kan påvises at influere den idé at dyr eksisterer for at mennesker kan bruge dem.

Den kristne bibel, og Vestens religioner generelt, er fuld af referencer med påstanden om at det er menneskers "guddommelige ret" at bruge vores ikke-menneskelige sidestykker til vores egne behov. På dette tidspunkt i historien er det absurd for enhver så meget som at tænke at vi har *brug for* at udnytte dyrene. Der er meget lidt vi kan få ud af at påføre ikke-menneskelige dyr lidelse. Men Gud sagde angiveligt at vi kunne bruge dem, så vi bliver ved med at gøre det, på trods af det faktum at vi har afviklet ethvert reelt behov vi måske engang havde for at bruge dem.

Forsøgslaboranter påstår at vi kan lære fra ikke-menneskelige dyr, og de bruger den undskyldning til at retfærdiggøre torturen og mordene på bevidste individer. Radikale er nødt til at indse, ligesom veganere, at det eneste vi kan lære fra dyrene er hvordan vi kan leve i et fornuftigt og sundt forhold med vores miljø. Vi *har brug for* at observere dyrene i deres naturlige miljø, og efterligne deres forhold til deres omgivelser, hvor det er muligt i vores egne. Sådant en forståelse af harmonien mellem dyr og natur vil en dag redde og tilføje værdi til flere liv, end det at finde en kur for kræft igennem "videnskaben" af torturen mod dyr nogensinde vil. Roden til de fleste former for kræft findes i sidste ende i vores menneskelige mishandling af naturen. Ingen radikal ville forvente

at finde løsningen på sådan et problem i yderligere destruktion af naturen igennem eksperimenteren med dyrene.

Sammenhængen mellem speciesisme og racisme – mellem behandlingen af dyrene og farvede mennesker – har også været eksplicit (og geografisk) demonstreret. I hendes bog, *The Dreaded Comparison: Human and Animal Slavery*, optegner Marjorie Spiegel skarpt og forbløffende sammenligninger mellem menneskets behandling af dyrene og de hvides behandling af de ”underlegne racer”, og hævder ”de er bygget omkring det samme basisforhold – det imellem undertrykkeren og den undertrykte.” Som Spiegel illustrerer, har de hvides behandling af ikke-hvide historisk været forbløffende ens med menneskets behandling af ikke-menneskelige dyr. At beslutte at én undertrykkelse er valid og en anden ikke er, er et bevidst valg om at begrænse ens forståelse af verden: det er at holde sig selv i frivillig uvidenhed, mere end oftest for personlig bekvemmelighed. ”En sag af gangen,” siger den monistiske⁷ tænker, som om de her forbundne dynamikker kan blive trukket ud af deres relation til hinanden.

Mandlig dominans i form af patriarkatet og speciesisme forårsaget af antropocentrisme er blevet blottet med poetisk klarhed af Carol Adams i hendes bog *The Sexual Politics of Meat*, Feminisme og veganisme har meget tilfælles, og har hver især meget at lære fra og af hinanden. Efter at havde optegnet konkrete sammenligninger mellem det patriarkalske perspektiv og behandlingen af dyr, beskriver Adams - og kalder på en anerkendelse - af den dybe forbindelse mellem vegansk og feministisk livsstil.

En sammenligning mellem interpersonelle relationer og menneske-dyr relationer som, så vidt jeg ved, ikke har været grundigt undersøgt, er voksnes behandling af børn og unge mennesker, såvel som voksnes behandling af gamle. I hvert forhold er den undertrykte set som én der ikke er fuldt ud i stand til at stå inde for hans eller hendes handlinger. F.eks. bliver både børn og gamle mennesker set som svage og inkompetente (uanset deres faktiske potentiale for at være ansvarsfulde). Aldersdiskrimination har rødder i noget jeg kalder *adultocracy*, som refererer til den opfattelse, at voksne besidder bestemte kvaliteter af ansvarsfuldhed, som ikke findes hos de gamle eller unge. Dem der undertrykkes gennem aldersdiskrimination bliver behandlet som objekter, berøvet individuel karakter og værdi, ligesom dyr. De bliver

7 Monisme: enhver social teori der understreger én undertrykkelse som værende mere vigtig end en anden; en 'single-issue' fokuseret tilgang til revolution.

udnyttet når som helst det er muligt, forkælet når de opleves som "nuttede", men oplever næsten aldrig samme respekt som voksne mennesker. At børn, gamle, og dyr er levende, tænkende, bevidste individer er på en eller anden måde forsvundet i de voksnes søgen efter dominans og magt. Ikke ulig patriarkatet, kræver *adultocracy* ingen formelle hierarkier: den hævder sin dominans ved at overbevise dens ofre, at de *er* mindre værd end deres voksne undertrykkere. Ikke-mennesker bliver også nemt ugyldige. Alene det at berøve dem fra friheden til at udvikle individuel karakter er et kæmpe skridt i den retning.

Der er ingen tvivl om at staten er på samme hold som de der undertrykker dyrene. Med nogle få undtagelser er lovene deciderede anti-dyr. Dette er demonstreret gennem støtten til kød og mælkeindustrierne, dyreforsøg og militærets brug af ikke-menneskelige dyr, og gennem deres modstand mod dem som modsætter sig dyreudnyttelsesindustrien. Politikerer vil aldrig kunne forstå, hvorfor staten skulle beskytte dyr. Alle områder af det sociale liv tillader og opfordrer til udnyttelsen af dem. At handle ud fra de nuværende (menneskelige) "interesser", hvor absurd det end er, vil altid være lig med at handle imod dyreriget, som er en gruppe der endnu har tilgode at blive tildelt stemmeretten.

Men, spørger anarkisten, hvis alle dyr blev tilkendt stemmeret og hævdede deres behov for beskyttelse ved at stemme, ville vi så have et bedre samfund? Men igen, vil vi virkelig have at staten skal stå imellem mennesker og dyr, eller vil vi hellere eliminere behovet for sådan en barriere? De fleste vil være enige i at mennesker helst selv skal beslutte sig for at være imod animalsk konsumering uden at blive tvunget dertil. Når forbuddet mod alkohol forårsager så meget kriminalitet og vold som det gør, forstil dig så hvilken social strid et kødforbud ville skabe! Ligesom at krigen mod stoffer aldrig vil løse problemerne skabt af kemisk afhængighed og dets tilsvarende "underverden", vil ingen lovlig krig mod kød skabe nogen begrænsning af udnyttelsen; det ville kun skabe endnu flere problemer. Roden til disse typer problemer er at finde i det socialskabte og -forstærkende ønske om at producere og konsumere det som vi i virkeligheden ikke har brug for. Alt ved vores nuværende samfund fortæller os, at vi har "brug" for stoffer og kød. Hvad vi virkelig har brug for er at ødelægge det samfund!

Veganeren må gå videre end den snævre forståelse af ikke-menneskelig undertrykkelse og forstå dens rødder i de menneskelige sociale forhold. Ydermere, må hun udvide sin modstand til også at omfatte kampen mod undertrykkelsen af mennesker.

Her i zoologisk have, på dette sted af hypnotisk fascination, kommer mennesker for at se deres egne instinkter buret inde og steriliseret. Alt hvad der er karakteristisk for menneskeheden, men kvalt af det kapitalistiske samfund, genfindes trygt i zoo. Aggression, seksualitet, bevægelse, ønsker, leg, selve frihedsimpulsen er fanget og fremvises for den fremmedgjortes fornøjelse og manipulation af mænd, kvinder og børn. Her er den harmløse forestilling, at alt hvad mennesket ønsker kun eksisterer i det omfang, at det er adskilt fra den menneskelige eksistens... Slavernes forhold rejser automatisk spørgsmålet: Hvad er udsigten til frigørelse? Det behøver næppe at blive sagt, at den revolutionære transformation imellem menneske og dyr er helt utænkelig i dag.

- The Surrealist Group.

At sammenligne lidelsen med de sortes lidelse (eller enhver anden undertrykt gruppe) er kun fornærmende for speciesisten; én der har omfavnet den falske idé om, hvad dyr er. Dem som bliver stødt over sammenligningen med en lidelsesfælle er faldet for propagandaen spredt af undertrykkerne. At fornægte vores ligheder med dyrene er at fornægte og underminere vores egen position.

- Marjorie Spiegel, The Dreaded Comparison.

Vold i hverdagen

Få ville være uenige i, at vores samfund i et stort omfang er baseret på vold. Hvor end vi kigger hen er der vold, et syn som er voldsomt forstærket gennem virksomhedskontrollerede mediebilleder. Volden, som en del af vores kultur og selve vores eksistens, har utvivlsomt en dyb effekt på os, i et omfang vi kun kan håbe aldrig rigtigt at forstå. Dem som er modtagerne af volden lider naturligvis under en

voldsom følelse af magtesløshed. Fordi magt er en social konstruktion, begriber vi som mennesker ikke nødvendigvis, hvad det har af betydning for os. Når vi oplever et magttab, er en af vores typiske reaktioner at klamre os til den smule magt, vi har tilbage. Når vi først har internaliseret følgerne af undertrykkelsen, bærer vi dem med os, ofte for kun selv at blive en undertrykker. Det er en kedelig sandhed, at ofre tit bliver til overgrebspersoner, specielt fordi de selv er blevet behandlet dårligt. Når den dårlige adfærd tager form af fysisk vold, avler det typisk endnu mere vold.

Med det in mente, kan vi tydeligt se hvorfor mishandlingen af dyr – uanset om det er direkte ift. mishandling af kæledyr, eller indirekte, som gennem det at spise kød – korresponderer med social vold. Mennesker som selv er blevet mishandlet har tilbøjelighed til at mishandle andre, og dyr er blandt de nemmeste, mest forsvarsløse ofre. Dette afslører endnu en grund til at social undertrykkelse skal bekæmpes af dem som bekymrer sig om dyrs velfærd.

Hvad mere er, så virker denne årsag–virkning begge veje. Det er bevist, at dem som er voldelige mod dyr – igen, direkte eller indirekte – også er mere tilbøjelige til at være voldelig mod andre mennesker. Folk som spiser en vegetarisk kost, er typisk mindre voldelige end dem der spiser kød. Folk der mishandler deres kæledyr stopper højst sandsynligt ikke der – deres børn og partnere er ofte de næste ofre.

Det er absurd at tænke, at et samfund som undertrykker ikke-menneskelige dyr kan blive til et samfund der ikke undertrykker mennesker. At kunne se undertrykkelsen af dyrene er derfor en forudsætning for radikal social forandring.

Tidligt i dette århundrede (1900), demonstrerede Thomas Edison, i ét træk, elektricitetens kraft og betydningen af filmkameraet. Han filmede den offentlige henrettelse af en elefant.

- Larry Law, Spectacular Times: Animals

Fremmedgørelsen i hverdagen

Ved undertrykkelsens rødder, påstår den radikale, findes fremmedgørelsen. Mennesker er sociale væsener. Vi er i stand til at være medfølelse. Vi er i stand til at forstå, at der findes social velfærd, et fælles gode. Da vi er i stand til at føle empati overfor hinanden, må de der ønsker at spille os ud mod hinanden, som samfund og individer, eller som mennesker imod naturen, fremmedgøre os fra konsekvenserne af vores handlinger. Det er svært at overtale et menneske til at forårsage lidelse på et andet menneske. Det er endda svært at overtale et menneske til at skade et ikke-menneskeligt dyr uden nogen grund, eller til direkte at medvirke til ødelæggelsen af hendes eget naturlige miljø.

Når et land går i krig med et andet, er det nødvendigt at lederne fra hvert land overbeviser "masserne" om at deres modstanders befolkning er moralsk tilbagestående og undermennesker. Lederne må yderligere skjule de sande resultater af krig for befolkningen: massevold, ødelæggelse og blodsudgydelse. Krig er noget der sker andetsteds får vi fortalt, og de "fremmede" som dør, de fortjener det.

Undertrykkende dynamikker i sociale relationer er altid baseret på en os–dem opdeling, med undertrykkeren set i klar distinktion fra den undertrykte. For undertrykkeren, er det såkaldte "os" de overlegne og privilegerede. De velhavende "forstår", at deres rigdomme er erhvervet gennem "rimelige" og "retfærdige" metoder. Eksempelvis ledes både undertrykkerne og de undertrykte til at tro, at det er de fattiges manglende evner og inkompetencer som holder dem nede. Der er ingen erkendelse af det faktum at økonomiske privilegier automatisk skaber ulighed. Der er simpelthen ikke nok til alle når nogle må tage mere end deres del. Men de velhavende er fremmedgjorte fra denne sandhed. Det er de nødt til at være, ellers ville de ikke være i stand til at retfærdiggøre den ulighed som de bidrager til.

Der gælder det samme for enhver undertrykkende dynamik. Det er det nødt til.

Veganeren forstår, at den menneskelige undertrykkelse og konsumering af dyr er skabt gennem fremmedgørelse. Folk ville ikke være i stand til at leve som de gør – dvs. på bekostning af dyrenes lidelser – hvis de forstod de sande konsekvenser af denne konsumering. Dette er præcis grunden til at senkapitalismen fuldstændig har fjernet forbrugeren fra produktionen. Torturen foregår andetsteds, bag (stramt)

lukkede døre. Mennesker ville ikke kunne leve deres liv som de gør på nuværende tidspunkt, hvis man tillod dem at føle empati med ofrene for artsdiskrimination.

Mennesker må endda blive fremmedgjorte overfor de logiske sammenhænge bag veganismen. For at bibeholde en os–dem opdeling mellem menneske og ”dyr” (som om vi ikke også selv er dyr!), kan det ikke tillades at vi hører de basale argumenter for at overgå denne falske idé om dualitet. Vi får fortalt, at mennesker kan benytte komplekse sprog og komplicerede former for ræsonnering. Ikke-mennesker kan ikke. Mennesker er individer, alle andre er højst bæster. Dyr bliver gjort til mindreværdige ift. mennesker, ikke af natur, men igennem dehumanisering, en proces hvor folk bevidst gør dyr uværdige. Den manglende evne til at tale og ræsonnere på en ”oplyst måde” betyder ikke at nyfødte og folk med alvorlig mental retardering bliver udsat for den vold som ikke-mennesker lider under i milliontal hver dag.

Vi kan ligeså godt indse det, opdelingen mellem mennesker og dyr er mere arbitrær end videnskabelig. Den er ikke anderledes end den opsatte mellem ”hvide” og ”sorte” eller ”røde” eller ”gule”; mellem voksen eller barn; mellem mand eller kvinde; mellem heteroseksuel eller homoseksuel; herboende eller udlænding. Streger er tegnet uden bekymring, men med en konkret hensigt, og vi er formet af de institutioner som opfostrer os til at tro, at vi er på den ene side af strengen, og at strengen er logisk til at begynde med.

I hverdagen er vi fremmedgjorte fra resultaterne af vores mest basale handlinger. Når vi køber et madprodukt i supermarkedet kan vi læse ingredienslisten og som regel se, om dyr er blevet myrdet og/eller tortureret i produktionsprocessen. Men hvad lærer vi om de folk som har lavet produktet? Blev kvinder betalt mindre end mænd? Blev sorte undertrykt af hvide på fabriksgulvet? Blev en fagforening eller kollektiveringsindsats blandt arbejderne slået ned? Blev et hundrede slagtet i protest for at kræve en løn de kunne leve af?

Når jeg, som mand, snakker med en kvinde, eller med én der er yngre end mig, er jeg så dominerende og overbærende som jeg er blevet tilvænnet af det patriarkalske samfund til at være. Vil jeg, som hvid person, se mig selv (selv underbevidst) som værende ”over” ”sorte”? Ser jeg ikke-hvide mennesker som værende iboende forskellig fra mig? Dette er spørgsmål som vi ikke bliver opfordret til at stille os selv. Men det skal vi. For at vi kan standse fremmedgørelsen, må vi være stærkt

kritiske, ikke kun på verden omkring os, men også for vores egne idéer, perspektiver og handlinger. Hvis vi vil udrydde undertrykkerne i vores hoveder, må vi konstant sætte spørgsmålstegn ved vores tro og antagelser. Hvad, må vi som individer spørger os selv, er konsekvenserne af mine handlinger, ikke kun for dem omkring mig, men for mit naturlige miljø?

Fremmedgørelse er en nøglekomponent til udvidelsen af undertrykkelse og må ødelægges. Så længe vi kan ignorere lidelsen på slagterierne og forsøgsdyrslaboratorierne, kan vi ignorere forholdene i Den Tredje Verdens landsbyer, storbyghettoen, den voldsplagede husstand, det autoritære klasseværelse osv. Evnen til at ignorere én form for undertrykkelse, er evnen til at ignorere enhver anden form for undertrykkelse.

Veganisme handler ikke kun om at nægte at deltage i volden mod ikke-menneskelige dyr for mad, beklædning o.s.v., veganisme handler om at nægte at deltage i den vold som påvirker samfundet som et hele. Veganisme arbejder for at eksponere og ende den diskrete indoktrinering fra industrien i det kapitalistiske samfund, som ønsker at gøre menneskeheden immun overfor volden mod de mange til fordel for de få.

- Joseph M. Smidth, The Threat of Veganism

"Med dens moderne teknologi – massemedier, hurtige transportsystemer, computere, økonomiske planer osv., - kan kapitalismen nu kontrollere selve eksistensforholdene. Den verden vi ser er ikke den virkelige verden, den er et billede på den verden vi er betinget til at se... Selve livet er blevet et show påtænkt af et publikum... Virkeligheden er nu noget vi kigger efter og tænker på, ikke noget vi oplever."

- Larry Law, The Spectacle: A Skeleton Key

Den revolutionære bestræbelse

At forstå os selv og vores forhold til verden omkring os er det første skridt mod revolutionen. Dernæst må vi tilføje vores forståelse til et praktisk handlingsprogram. Når jeg snakker om handling refererer jeg ikke kun til ugentlige eller månedlige begivenheder, når vi, i samarbejde med en organiseret gruppe, erklærer vores holdninger til en demonstration, eller når vi udfører et planlagt angreb på en undertrykkelsesinstitution.

Handling er ikke så begrænset. Den kan findes i vores hverdagsliv, vores rutine og ikke-så-rutinerede aktiviteter. Når vi anfører vores meninger ved at snakke om dem, på jobbet, ved middagsbordet, så handler vi. Faktisk, så er alt hvad vi gør en handling eller en serie af handlinger, uanset om vi er klar over det eller ej. Når vi indser dette så er det muligt at omforme vores hverdagsliv fra at være undertrykte og fremmedgjorte til uhindrede og revolutionerende.

Den revolutionæres opgave er enkel: gør dit liv til en miniature udgave af det alternative, revolutionære samfund som du forestiller dig. Du er et mikrokosmos af verden omkring dig, og selv de mest basale af dine handlinger påvirker den sociale kontekst som du er en del af. Gør de påvirkninger positive og radikale af natur.

Revolutionen må være en del af din livsstil, guidet af visioner og næret af medfølelse. Hver en tanke vi tænker, hvert ord vi siger, hver handling vi begår må have rødder i radikal praksis. Vi må frigøre vores ønsker gennem en konstant kritik af hvad vi har lært at tænke, og vedvarende stræbe efter det vi virkelig ønsker. Når vi ved hvad vi ønsker, må vi handle ud fra det.

Når vi har identificeret hvordan samfundet fungerer, og bestemt os for hvad vi egentlig vi have, må vi begynde at afvikle det eksisterende og forme fremtiden – og vi må gøre dette arbejde samtidigt. Når vi river sporene af undertrykkelsen ned, må vi også skabe, med både fokus og spontanitet, nye former for sociale og miljømæssige forhold, faciliteret af nye friske institutioner.

For eksempel, hvis vi taler økonomi, hvor der er privat ejendomsret i dag, må der være fælleseje i morgen. Hvor produktion, konsumering og ressourcefordeling nu er dikteret af irrationelle markeds kræfter, må der i fremtiden være et rationelt system for anskaffelsen og distributionen af materielle goder, med et fokus på retfærdighed, forskellighed,

solidaritet, autonomi, og/eller hvad end vi mener er på linje med vores værdier som guider vores visioner.

Som visionær, ser veganeren en verden fri for dyreudnyttelse. Ydermere ser hun et sandt, fredfyldt og sundt forhold mellem det menneskelige samfund og deres naturlige miljø. Miljøbevægelsen har vist os, at ikke-dyre naturen har værdi som ikke kan måles i økonomiske termer, ligesom veganere har demonstreret ikke-menneskelige dyrs værdi, et værd der ikke kan kalkuleres af økonomer, men kun målt igennem menneskelig medfølelse. Den medfølelse, demonstreret af socialisterne for proletariatet, af feministerne for kvinder og queers, af interkommunalisterne for ikke-hvide og marginaliserede etniciteter, af *youthists* for de unge og gamle, og af de libertære for dem som står for enden af statens pistolløb, er den samme medfølelse som den veganere og radikale miljøaktivister føler med den ikke-menneskelige verden. At hver af os skal blive alle disse ”typer” af radikale – og at inkorporere deres ideologier indtil én holistisk teori, vision, strategi og praksis – er en kendsgerning vi ikke længere har råd til at ignorere. Kun et perspektiv og en livsstil baseret på sand medfølelse kan ødelægge den undertrykkende konstruktion som er det nuværende samfund og påbegynde et nyt ved at skabe ønskværdige forhold og realiteter. Dette er, for mig, essensen af anarki. Ingen som fejler i at omfavne alle kampene mod undertrykkelse som hendes eller hans egen passer til min definition af en anarkist. Det virker måske som meget at bede om, men jeg vil aldrig holde op med at kræve det af hvert et menneske.

Anti-menneske skraldet af et råddent system ... må ødelægges og vil blive ødelagt. ... Det kan ikke gå for hurtigt. Nedbrydningen begynder derhjemme. Et samfund der udrydder alle eventyr, gør udryddelsen af dét samfund til det eneste sande eventyr.

- Anti-Authoritarians Anonymous, Adventures in Subversion

Teorien vil enten være en praktisk teori – en teori af revolutionær praksis – eller den vil være intet...intet andet end et akvarie af idéer, en tankefuld

fortolkning af verden. Sfæren af idéer er det evige venteværelse af urealiserede ønsker.

- The Spectacle

Efterord (til tredje oplag)

Da det andet oplag af denne pamflet blev trykt for et år siden, skrev jeg et kort "efterord", hvor jeg gav udtryk for nogle bekymringer ift. nogle ytringer i den oprindelige tekst. I stedet for at redigere voldsomt i indholdet af essayet, som jeg stadig mener har solid validitet, har jeg besluttet at diskutere nogle af mine seneste konklusioner om emnet.

Om frigørelse (liberation)

Iblandt de problemer jeg har nu med den oprindelige tekst er min egen og andres brug af begrebet "frigørelse" til at beskrive det der egentlig er en befrielse af dyrene fra udnyttelse og undertrykkelse i hænderne på mennesker.

Jeg mener at frigørelse navnlig er et menneskeligt koncept, baseret på en subjektiv proces af øget bevidsthed og selvstyrke. Frigørelse er personligt, og det er meget mere kompliceret end blot at fjerne fysiske kæder. Når en fange bliver løsladt fra indespærringen i fængslet, er han eller hun ikke nødvendigvis "frigjorte" fra undertrykkerne af et autoritært samfund. Han eller hun er kun fri fra cellen. At opnå frigørelse – i sig selv måske et umuligt ideal for ethvert individ – er noget der overgår ethvert dyrs kapacitet.

Man kan argumentere for at ethvert dyr som er blevet mishandlet (og naturligvis lider af psykologiske men) må, ligesom undertrykte mennesker, gennemgå en proces af psykologisk genopretning. Men selv personlig genopretning, teoretisk set inde for mange ikke-menneskelige dyrearters kapacitet, er ikke sand frigørelse. Eftersom frigørelse, som jeg definerer det, kræver en rejsning af social bevidsthed, hvilket ikke-mennesker (og nogle mennesker) simpelthen ikke har kapacitet til, er dets omfang meget mere komplekst end det er for personlig genopretning.

Det virker måske alt sammen semantisk. Ikke desto mindre insisterer jeg på det. Alt for længe er menneskelig frigørelse blevet anset for udelukkende at være en social/strukturel proces. Når vi ændrer forholdene i samfundet vil vi blive frigjorte. Jeg tror på en meget mere dialektisk tilgang. Vi må blive frigjorte som et kollektiv af individer, før vi kan rekonstruere samfundet på sådan en måde at vi bliver frigjorte. På samme tid, før vi kan blive personligt frigjorte (læs; styrket, oplyste, osv.), må vi omstrukturere samfundet og dets institutioner. Dette virker som en slags umulig mission, som katten der jagter sin egen hale. Men når vi ser logisk på det, gradvist, tosidet, som en proces i bevægelse, vil kompleksiteten af frigørelsteori begynde at give pote.

Selverklærede ”dyrefrigørelsesaktivister”, som helt sikkert typisk er dedikerede og oprigtige aktivister, har en tendens til at misse to pointer. For det første; man kan kun frigøre sig selv. For det andet; kun dem der kan begribe kompleksiteten af deres egen undertrykkelse, kan bekæmpe den gennem en frigørelsesproces. I utallige århundreder har de bedste forsøg på menneskelig frigørelse resulteret i desperate kampe for at blive fri fra de autoritære elementer af det undertrykkende samfund.

Ligesom indespærrende dyr, har der ikke været andet fokus end at ødelægge selve buret. Men i modsætning til dyrene har vi potentialet til at forstå hvorfor buret eksisterer i første omgang. Vi ved at der altid er flere bure, og indtil vi ødelægger den sociale maskine der producerer de bure (både for dyr og mennesker), er midlertidig frihed det tætteste vi kan forvente at komme på frigørelse.

Veganisme omdefineret

Jeg vil også gerne præcisere min definition af nogle termer, vigtigst af alle ”veganisme.” Jeg mener at min oprindelige definition var korrekt, men at den bliver forvirrende i konteksten af resten af essayet, og ikke tydeligt forskellig fra det jeg kalder ”vegetarisme”. Lad mig være klar: veganisme er det bevidste fravalg af handlinger der bidrager, direkte eller indirekte, til lidelse for bevidste individer, om det er dyr eller mennesker, af etiske årsager.

Folk kommer til veganismen af to primære veje: bekymring for dyrs rettigheder/velfærd/frihed, og en bekymring for miljøet (alvorligt ødelagt af dyrehold). Afholdelsen fra at konsumere produkter af dyr alene er simpelthen bare vegetarisme. Afholdenhed fra at indtage kød, som typisk refereres til som ”vegetarisme”, hedder i korrekte termer

”lacto-ovo vegetarisme”, fordi vedkommende vedbliver at indtage mælkeprodukter og æg. De fleste vegetarer er det fordi diæten er sundere. Ergo ser de ingen grund til at afholde sig fra at købe læder, produkter testet på dyr, osv.

Det er vigtigt at notere sig, at veganisme ikke er den mest ophøjede tilstand af væren. For det første er der mange fortolkninger af, hvad der er et bevidst væsen. Nogle argumenterer for at alle dyr, fra pattedyr til insekter, til fulde passer ind i den kategori. På den ekstreme side er der dem som mener, at planter og dyr ligeligt fortjener at passe ind dér, og derfor vælger kun at spise frugt og nødder (disse folk kaldes typisk ”frugtarianer”). Og andre insisterer på at mange dyr, som ikke kan bevises at have en individuel vilje, særegen karakter, et komplekst nervesystem eller antydningen af følelser, som insekter og krebsdyr, ikke er ”bevidste” i deres definition.

Jeg har ikke plads her til at dykke ned i den debat, tilstrækkeligt er det at sige, at hvad end ens specifikke definition er, må det forstås at vi deler nogle generelle principper, og alle forsøger at leve efter dem så godt vi kan. For det andet er veganisme et ideal som vi kun kan håbe på at leve op til. Der er så mange produkter som er blevet ”nødvendige” i det moderne liv, såsom køretøjer, filmfoto o.s.v., som indeholder dele der stammer fra dyr. Kæledyrsmad er endnu et kontroversielt emne.

Det er vigtigt at pointere, at vi kun kan forsøge at gøre vores bedste, og tage store personlige skridt imod vores ideal. Selv hvis det eneste vi gør er at stoppe med at spise kød i et år, selvom veganere anser det for at være mangelfuldt i overgangen til en medfølgende levevis, så reducerer man dramatisk ens bidrag til udnyttelsen af ikke-mennesker. Man bliver udbrændt når man sætter for høje krav til sig selv, og yderligere fremmedgørelse er typisk et resultat af de ekstreme krav man stiller til andre.

Ansaret ved *Lifestyleism*

Jeg er den første til at blive frastødt af de ubehagelige radikale, oftest fra ”den gamle skole”, som proklamerer at livsstilsændringer kommer i sidste række ift. det ”rigtige” arbejde for social forandring, som er begrænset til omstruktureringen af sociale institutioner. Dog er deres kritik af dem af modsatte holdning, som mener at personlig forandring automatisk vil starte revolutionen når et vist antal er med, vigtig. Vi må

undgå begge ekstremer. Desværre er tendensen, både blandt moderne anarkister og veganere, at de vælger livsstilstilgangen.

Som jeg beskrev i første sektion af dette tillæg, er der et vigtigt modsætningsforhold involveret. Og som jeg nævnte i 'Dyrefrigørelse og Social Revolution' vil ens livsstilsændring, selv med millioner af tilhængere, ikke ændre verden, den sociale struktur som bliver håndhævet af eliten til at tjene deres egne interesser. Nogle radikale går så langt som at påstå, at vores livsstil vil ændre sig "efter revolutionen". Sådan en påstand er bare fjollet.

Dem af os som er skolet i at være blinde forbrugere, lydige borgere, ægtemænd og koner osv, må radikalt ændre vores hverdagsaktiviteter, ellers vil vi ikke være i stand til at håndtere en fremtid, et frit samfund. Vi vil ikke engang søge at ændre verden omkring os radikalt indtil vi lærer ikke at værdsætte de overfladiske, fængende effekter og elementer af det nuværende. Vi vil ikke etablere en socialistisk økonomi som afholdes fra at producere kød pga. dets ødelæggende virkning på sociale og miljømæssige forhold, medmindre vi er villige til at stoppe med at konsumere kød. En uundgåelig konsekvens af en rask økonomi vil være ophøringen af dyreudnyttelsesindustrierne, og det vil være åbenlyst for dem med magt at skulle konstruere sådan en økonomi (læs: folket).

Men hvorfor skulle vi stræbe mod at skabe sådan et system, hvis vi ikke vil opgive kød på nuværende tidspunkt? Til sidst er det vigtigt at understrege, at en livsstilsændring, som veganisme, ikke udgør nogen form for konkret aktivisme. Der er meget mere i dét at være aktivist, end blot at tage et standpunkt, og i særdeleshed et stiltiende et.

- Brian A. Dominick

Oktober, 1997

Oversætters efterord og kritik

Da jeg besluttede mig for at oversætte denne pamflet var det ikke fordi, at jeg er enig i *alle* de rationaliseringer Dominick laver. Men fordi denne tekst engang ramte mig, og talte til mig på en måde, som pustede ild i den gnist der allerede brændte i mig, og som derfor blev endnu et skridt på min vej mod at blive den jeg er i dag. Derfor gør jeg mig på ydmyg vis en forestilling om, at den må kunne påvirke andre på samme måde, og, forhåbentlig, skubbe dem i samme oprørske retning som mig. Tak til min altid støttende og hjælpsomme kammerat, uden hvis hjælp denne oversættelse ikke var lykkedes.

Når det er sagt, så er det aldeles nødvendigt for mig at fremføre nogle kritikpunkter. Først skal det påpeges, at teksten er 24 år gammel, og alene ud fra det faktum kan man formentlig forklare nogle af dens mangler og fejlslutninger.

Igennem beskrivelserne af undertrykkelsesformer bliver ableisme kun nævnt i fodnoten, hvorimod aldersdiskrimination får forholdsvis meget spaltepads, som formentlig hænger sammen med at det for sin tid var en "nyopdaget" diskriminationsform, som fylder meget i et miljø hvor de fleste er ret unge. Måske får det primært så meget af Dominicks opmærksomhed, fordi det er noget han har dårlige erfaringer med(?). Der er et iøjnefaldende fravær af køn, bortset fra den binære forståelse af mand/kvinde. Køn som social konstruktion nævnes ikke på noget tidspunkt, og derfor heller ikke undertrykkelsen af alle non-binære, transpersoner, queers o.s.v. Det bliver yderligere problematisk af, at Dominick i en fodnote hævder at de undertrykkelsesformer han har nævnt, er dem som "tydeligst og mest direkte forstærker Det Etablerede." Det er både uanarkistisk at gøre sig til dommer over den slags, og desuden er det forkert, eftersom alle former for undertrykkelse er forbundne og med til at styrke og opretholde hinanden, og det er derfor både meningsløst og umuligt at sige, hvilken der forstærker Det Etablerede mest.

Det er særligt interessant, at Dominick gentagne gange påpeger at man skal angribe roden til undertrykkelsen, mens han fejler i forsøget på at finde den, og ender på mange måder med at lyde som de reformister, som han selv kritiserer. Roden til undertrykkelse vil altid være at finde

der hvor magten er størst, hvilket naturligvis betyder, at de værste fjender af et frit liv er enhver stat og enhver autoritet.

Dominick kalder sig selv anarkist, men udtrykker sig mest af alt som en kommunist. De socialistiske tanker han gør sig om massernes (de undertrykte) sociale revolution, som kommer engang når alle har gennemgået deres egen begrebsrevolution, er mildest talt kontrarevolutionær. Hvilke undertrykte masser er det han mener skal gå sammen? Den hvide racistiske underklasse, de ikke-hvide heterosexister og anarkisterne? Og hvornår er "folk" oplyste nok? Det er os selv der er den største fjende hævder han, og derfor er individuelt, direkte oprør mod herskerne fraværende i teksten, hvilket jeg antager er den form for ekstremisme han formulerer en afstandstagen til under introduktionen og kapitlet "radikal veganisme". Ifølge ham er sande anarkister og dyrefrigørelsesaktivister dem som *ikke* praktiserer ødelæggelse og vold, som han mener er formålsløst. Han er så sandelig ikke alene om at have den holdning, men en holdning som den er pacifistisk og reaktionær. Desuden kan det være lidt forvirrende når han siger, at alle midler skal tages i brug – inklusiv direkte aktion- og derefter tager afstand til ødelæggelse og vold. Vi kan ikke vide hvad der vil være udslagsgivende ift. en opstand, men det er naivt at tro, at vi kan bekæmpe undertrykkelse med blomster og gode argumenter! Staten har monopol på vold, og hvis vi accepterer den præmis, så er der netop kun tilbage at blive pacifist, reformist eller politiker, eller det hele på en gang, og så er du en del af den undertrykkelse som vi prøver at udrydde.

Teksten forsøger (og lykkedes delvist), at have en intersektionel tilgang til og mod undertrykkelse. Man er næppe i tvivl om, at Dominick har gjort sig mange tanker omkring de måder hvorpå undertrykkelsesformer overlapper og forstærker hinanden. Hvad man også kunne have nævnt her er kyriarki (på engelsk: kyriarchy⁸). Kritikken jeg her vil fremlægge er den, at selvom undertrykkelse udspringer fra de samme idéer om magt, autoritet, hierarki og dominans, så er de ikke ens på en måde hvorved at de er sammenlignelige i deres fysiske manifestation for mennesker, og ikke-mennesker. Forstået på den måde, at eksempelvis racisme og sexismen ikke er det samme. En sort mand oplever en form for undertrykkelse og en hvid kvinde oplever en anden, desuden er de også begge undertrykkere overfor hinanden – manden overfor kvinden, og den

8 Begrebet som forklarer, at man kan være den undertrykte på nogle punkter og samtidig være en undertrykker på andre.

hvide overfor den sorte (kyriarchy). Det er vigtigt at påpege, eftersom der bliver brugt et citat i teksten af Marjorie Spiegel, som siger at hvis man bliver fornærmet over sammenligningen af de sortes undertrykkelse med den af dyrene, så er man speciesist (undertrykker). Men sådan en sammenligning er racistisk. Køerne og afroamerikanerne oplever ikke den samme undertrykkelse, selvom de begge er undertrykte grupper! Det er desværre særdeles udbredt blandt mange veganere at være af den holdning, at man med god samvittighed kan slynge den slags udtalelser over bordet, og det bunder oftest i privilegieblindhed, og generel mangel på forståelse ift. undertrykkelsens talrige udformninger og blandede ophav.

Til sidst skal det nævnes at Dominick gør sig mange tanker om en utopisk fremtid, som både er spild af tid og kræfter, men også enormt uanarkistisk. At han har en personlig forestilling om, hvordan han ville ønske fremtiden skulle se ud, det er en ting, men at skrive det ud i en tekst som denne, og sige at denne model er ønskværdig *for alle*, det er noget andet. Som anarkist burde du jo netop ikke have nogen interesse i at fortælle andre hvordan de skal leve deres liv, så længe de giver dig og andre friheden til at på en måde, som *de* ønsker. Hvis du laver en model for fremtidens samfund, som du gerne ser implementeret, hvad gør det så dig til?

Glykose

